

Materiale til brug før og efter jeres besøg på Musikmuseet

Musik og haikudigtning

Introduktion (til læreren)

Inden I besøger Musikmuseet for at opleve forløbet *Musik og haikudigtning*, giver dette materiale jer mulighed for at forberede jer til besøget samt mulighed for at følge op på forløbets emner efterfølgende.

Før-opgaverne

Forud for forløbet skal eleverne selv skrive et haikudigt. På de efterfølgende sider giver vi dig forslag til, hvordan du kan strukturere dette arbejde. Produktionen af haikudigte er vigtig for det efterfølgende arbejde på Musikmuseet. Ved at det er elevernes egne digte, vi arbejder med, giver det ejerskab og en særlig motivation til den efterfølgende kompositionsproces.

Undervisningen på Musikmuseet

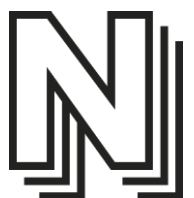
Undervisningsforløbet forgår i Musikmuseets lydlaboratorier og i udstillingen. Som en opstart tager vi en kort rundtur ud i udstillingen og undersøger lyd og klangmuligheder i de forskellige typer af instrumenter.

Herefter forsætter vi ud i kompositionsworkshops i lydlaboratorierne, hvor eleverne i grupper skal udforske instrumentariet og hvilke muligheder der findes i at oversætte digtet til lyd og musik. Klassen skal arbejde i grupper af ca. 5 elever.

Afslutningsvis skal grupperne opføre deres små musikværker for hinanden ved en vandrekonzert rundt i lydlaboratorierne.

Efteropgaver

Efter besøget kan eleverne arbejde videre med deres haikudigte eller udforske lyd i tekster.

Før-opgaver

I forløbet skal vi arbejde musikalsk med elevernes egne digte. Forløbet er derfor afhængigt af, at klassen forud for besøget har produceret deres egne haikudigte. Nedenfor finder du en kort introduktion til haikudigte. Haikudigte har i mange år været en del af repertoireet i dansk faget, og måske har du allerede som lærer en masse erfaringer med at arbejde med denne form. Eller måske har du allerede et lærebogsmateriale, som beskæftiger sig med genren. Hvis ikke giver vi dig her lidt kort fakta og tips til genren.

Kort oplæg til klassens arbejde med haikudigte

Haikudigtningen er en japansk digtekunst, som har sin oprindelse i det livs, natur- og menneskesyn, som findes i zenbuddhismen. Haikudigtene forstås med meget få ord at indfange en sansning, stemning og sindstilstand gennem digtets blot 17 stavelser.

Der findes nogle helt håndfaste regler i forhold til haiku – antallet af stavelser, emnet der berøres og fraværet af rim. Alligevel bliver disse gang på gang brudt af haikudigtningens store mestre. Det skal altså i højere grad ses som rettesnore end som dogmer. Samtidigt rummer haiku digtningen et væld af undergenrer og bliver fra tid til anden også kombineret med andre udtryksformer, såsom billedkunst.

I kan også læse mere om haikudigte på bl.a.: [Clio online – danskfaget, emu.dk ...](#) og mange andre steder

I forhold til jeres haikudigte kunne i arbejde ud fra følgende rettesnore:

Digtet skal indeholde 17 stavelser.

Stavelserne skal fordeles over 3 linjer med henholdsvis 5, 7 og 5 stavelser.

Digtet skal foregå i nutid.

Digtet må ikke indeholde rim.

Digtet skal indeholde en reference til natur og menneskeliv.

Et eksempel på et storby-haikudigt kunne være:

Vindens vilde pust

Bilernes støjende kurs

Dette er min by

Når klassen kommer ind på Musikmuseet i forløbet Musik og haikudigtning, skal de medbringe deres digte. Her vil vi arbejde videre med de stemninger og sanseoplevelser, som findes i dem.

Elevopgave 1: Find ord til digtet

Til haikudigtet skal eleverne bruge en inspirationskilde. Lad eleverne arbejde i grupper af 4-5 elever. I gruppen skal de undervejs arbejde både selvstændigt og som gruppe. Som lærer kan du fra starten vælge to fremgangsmåder:

1. Lad gruppen selv udvælge og fokusere på et sted/ motiv i deres nærområde (skolegården, en nærliggende park, bylivet uden for skolen etc.). Fordelen ved at vælge denne fremgangsmåde er, at eleverne hermed arbejder med et motiv, som de allerede kender og som er "deres".
2. Udvælg selv en mængde af billeder af naturfænomener, landskaber og andre motiver fra nettet, som grupperne skal arbejde med (en skov, tordenvejr, et vandfald, en storby etc.). Fordelen ved denne fremgangsmåde er at udvalget på denne måde selvfølgelig bliver større, og at du kan opnå større kontraster mellem motiverne.

Netop haikudigte kan være en utrolig sansemættede og fokuserede på nuet. Opgaven er derfor nu at lade eleverne sanse og indleve sig i deres motiv.

Hvis du har valgt fremgangsmåde 1, kan du bede eleverne om at sætte sig i 5 minutter og i stilhed observere stedet. Eleverne skal nu stille skarpt på deres sanser. Hvad hører de? Hvad ser de? Kan de mærke andre ting? Hvad sker der?

Hvis du har valgt fremgangsmåde 2, kan du bede eleverne om at sætte sig i 2-5 minutter og i stilhed kigge på fotoet. Hvad sker der i billedet? Eleverne skal indleve sig i billedet. De skal forestille sig at de står midt i billedet og finde ud af, hvad de ville opleve der. Hvilke lyde ville de høre? Hvad ville de se? Ville de kunne mærke andre ting?

Når de har gennemført de beskrevne minutter, kan de hver især begynde at udfylde boblerne i elev arket på side 6.

Når alle i gruppen har udfyldt deres bobler i arket, skal de dele det med resten af gruppen. Hver elev læser op fra deres bobler/ notater. Efter dette skal alle elever i gruppen skrive mindst 3 ord ned, som de kunne lide fra de andres bobler. Ordene skrives på linjerne under boblerne.

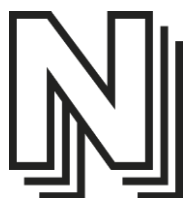
Elevopgave 2: Skriv et fælles digt

Alle elever i gruppen skal nu udvælge 6 ord, som de synes beskriver motivet/billedet bedst. Alle ord samles i en fælles ord pulje på gruppe arket på side 7.

Med brug af bl.a. ordene fra ord puljen skal gruppen nu skrive et fælles Haikudigt. I gruppen kan eleverne hjælpe hinanden med at huske på rettesnorene nævnt på side 3.

Note til forberedelsesøvelserne:

Vi har her i materialet valgt at lade eleverne skrive et fælles digt i grupperne. Dette har vi gjort ud fra den betragtning, at digtet på den måde bliver et fælles udgangspunkt for gruppens arbejde på Musikmuseet. Forberedelsesforløbet her er blot et forslag til, hvordan I kan løse opgaven med at skrive et haikudigt inden besøget på Musikmuseet. Måske vil andre måder at organisere og fordele arbejdet på fungere bedre i din klasse. Det står dig frit for at vælge andre løsninger. Det er blot vigtigt, at hver gruppe har ét haikudigt, som de har valgt at arbejde videre med på museet.

Elev ark

Hvad kan du høre?

Hvad kan du se?

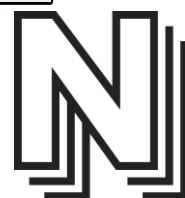
Hvad sker der?

Hvad kan du mærke?

Hvordan er stemningen?

Gruppe ark

Ord puljen

Efter-opgave

Elevopgave 1: Fokus på haiku

Som en efterbehandling af besøget på Musikmuseet foreslår vi, at I arbejder videre med elevernes haikudigte.

- I kan arbejde med at oversætte elevernes digte til billeder. Lad eleverne tegne en ny udgave af digtets motiv. Efterfølgende kan I tale om, der er kommet nye perspektiver til motivet efter skrive processen før besøget og kompositionsprocessen på Musikmuseet.
- I kan beskæftige jer videre med genren – og læse andre haikudigte og evt. skrive nye digte.
- I kan arbejde med hvilke ordklasser ordene i elevernes digte tilhører
- I kan arbejde med selve oplæsningen af digtet. Hvilke virkemidler kan man anvende for at levendegøre digtet?
- I kan genskabe digtene med andre instrumenter som findes på skolen – digtene kan afslutningsvist evt. opføres ved et forældrearrangement på skolen

Elevopgave 2: Lyd i litteraturen

Efter besøget kan I også arbejde videre med lyd i tekster mere generelt. Hvilke lyde og associationer til lyde gemmer der sig i tekster? Her kan I vælge nogle af de skønlitterære tekster, som klassen i forvejen arbejder med.

Med udgangspunkt i en analyse af teksternes lyde og associationer kan eleverne lave lydcollage, som understøtter teksten. Lydcollagen kan laves i et lydprogram som Audacity, eller du kan lade elever selv producere lyde og effekter med diverse ting og med musikinstrumenter fra skolens musiklokale.

Forløbet understøtter følgende læringsmål:

Eleven har viden om forskellige instrumenttyper og klangmuligheder.

Eleven kan med forståelse for musikalske parametre indgå i en kompositionsproces omkring et konkret produkt.

Eleven kan omsætte en stemning og indtryk fra omgivelser eller fra billeder til tekst.

Eleven kan udtrykke sin tekstforståelse ved at skifte fra en udtryksform til en anden - tekst til musik.

Foto forside, side 2, 5 og 8: Kasper Kristoffersen
Foto side 9: John Lee
Øvrige fotos: Musikmuseet

